

Metodický návod pro učitele na osvětové a vzdělávací aktivity pro žáky a studenty v rámci zapojení školy do projektu Pijeme kohoutkovou

Referendum

Cílová skupina: žáci 2. stupně základních škol

Vhodné předměty: výchova k občanství, výchova ke zdraví, environmentální výchova

Cíle:

- Žák zná pojem referendum a prakticky si vyzkouší na vybraných otázkách jeho aplikaci.
- Žák zná pojem panelová diskuze.
- Žák se účastní panelové diskuze, ať už jako řečník nebo jako posluchač a snaží se být jejím aktivním účastníkem.
- Žák hlasuje v referendu.

Čas: 90 minut

Místo: školní aula, tělocvična, jídelna

Související a podpůrné materiály:

- <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095913550-nedej-se/214562248430009-jak-se-dela-referendum/>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/M%C3%ADstn%C3%AD_referendum
- Případně dokument k pořádání referenda ve vaší obci – bývá k dispozici či na vyžádání na příslušném úřadě.

Jak na Referendum

Než začnete s vlastním referendem

1. Seznamte žáky s pojem referendum a sdělte jim, že ve škole bude probíhat referendum týkající se otázek pitného režimu.
2. Sestavte přípravný výbor, který bude složen ze zástupců všech tříd 2. stupně, případně 1. stupně¹, pedagogů, rodičů, pracovníků jídelny a

¹ Záleží, zda chcete pracovat s omezením práva hlasovat jako je tomu v reálném životě – hranice věku, svéprávnosti...

vedení školy – z každé skupiny alespoň jednoho zástupce. (V případech škol, které jsou zapojeny do programu SZŠ se může jedna rozšířenou o akční skupinu, která na škole již běžně funguje.)

3. Uspořádejte schůzku přípravného výboru, kde vyřešíte následující body:
 - a. Kdy bude probíhat vlastní referendum v prostorách školy.
 - b. Kdy bude probíhat panelová diskuze k otázkám z diskuze – viz níž.
 - c. Jak bude zajištěna organizace referenda – hlasovací urny, harmonogram hlasování jednotlivých tříd, sčítání hlasů, vyhlášení výsledků a způsob uvedení jednotlivých prošlých návrhů v běžnou praxi školy.
 - d. Rozeberte detailně zjištění z auditů pitného režimu a vytvořte návrhy, které povedou ke zlepšení zjištěného stavu na nejrozličnějších úrovních – viz níž.
 - e. Projednejte vymyšlené návrhy a přeformulujte je do formy otázek, o nichž se bude hlasovat v referendu.
 - f. Domluvte, kdo a jak vytvoří hlasovací archy a datum, kdy budou otázky referenda umístěny na veřejné místo v prostorách školy, aby se s nimi mohli seznámit všichni žáci oprávnění hlasovat.
4. Zrealizujte jednotlivé kroky předcházející vlastnímu referendu domluvené na schůzce přípravného výboru.
5. Zrealizujte panelovou diskusi a vlastní referendum.²
6. Vyhodnoťte výsledky referenda, seznamte s nimi všechny jeho účastníky a představte jim způsoby a časové lhůty, v nichž vejdou jednotlivé odhlasované otázky v každodenní praxi školy.

Jak na panelovou diskusi

- Jedná se o aktivitu, která je dobrovolná, ale můžete s ní dobrým způsobem žákům přiblížit panelové diskuze v médiích, zvláště pak v období voleb.
- Seznamte žáky s pojmem panelová diskuze
<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=1794>
- Vyberte napříč třídami několik řečníků, kteří budou v panelové diskusi vystupovat. Doporučujeme max. 5 řečníků, přičemž každý bude zastávat jednu oblast z otázek hlasování v referendu. Pokud budete mít v referendu pouze jednu otázku, můžete každého řečníka³ zaměřit na jiný úhel pohledu na téma.
- Jednotlivé řečníky vyzvěte, aby si k tématu před panelovou diskuzí nastudovali další zdroje k tématu, případně jim pomozte s přípravou – každý řečník může mít svého pomocníka z řad učitelů či odborníků, který s ním před panelovou diskuzí projde jeho přípravu.

² Panelová diskuze a vlastní referendum může probíhat v jeden den. Výhodou je, že jsou žáci vtaženi do tématu a mají vše řečené v paměti. Výhodou pořádání panelové diskuze např. den před referendem je, že si žáci mohou některé informace rezonující z panelové diskuze dohledat doma a nechat si svou volbu rozležet. Obě varianty mají i své nevýhody, např. ovlivňování hlasování spolužáky atd.

³ Doporučujeme ke každému tématu vybrat dva řečníky, aby mohli na přípravě pracovat spolu a aby byl hlavní řečník zastupitelný v případě nemoci svým spolužákem.

- Zde je příklad řečníků panelové diskuze vybraný dle otázek v pilotním referendu viz níž.
 - Propagátor pití pouze neslazených nápojů.
 - Propagátor pití jakýchkoli nápojů.
 - Propagátor pití energetických a dalších vysoce průmyslově upravených nápojů.
 - Propagátor odstranění nápojových automatů z prostor školy.
 - Propagátor kvalitních nápojů ve školní jídelně.

- Vyberte z řad pedagogů moderátora panelové diskuze, který bude s problematikou dostatečně seznámen a diskusi bude po celou její dobu řídit.
- Vytvořte zvací plakáty na panelovou diskusi pro účastníky referenda a umístěte je do veřejného prostoru školy.
- Ve třídách žákům znovu připomeňte principy panelové diskuze a celou akci realizujte.

- Příklad návrhů, kterých se mohou týkat otázky v referendu a jejich případné znění⁴
 - Každý pátek můžeme ve škole pít pouze vodu z kohoutku. ANO/NE
 - Žádný žák školy nesmí pít ve škole energetické nápoje. ANO/NE
 - Ve školní jídelně budou podávány pouze neslazené nápoje nebo nápoje ochucené přírodními koncentráty a bylinkami. ANO/NE
 - Ve školní jídelně budou tři dny v týdnu podávány neslazené nápoje. ANO/NE
 - Školní jídelna nebude používat k ochucování nápojů koncentráty s aditivou nad skóre škodlivosti 1 – dle skóre na www.ferpotravina.cz ANO/NE
 - Ze školy bude odstraněn automat na jakékoli nápoje v plastech. ANO/NE

Vlastní referendum a panelová diskuze

Evokace – 10 minut

Připomeňte žákům, co je referendum a o jakých otázkách bude hlasováno. Dále je seznámte s průběhem panelové diskuze a představte jednotlivé řečníky, kterým můžete vyjádřit díky, že se chopili úkolu vystoupit před ostatními spolužáky.

Fáze uvědomování si významu – 60 minut

V první části panelové diskuze vyzvěte postupně jednotlivé řečníky, aby přednesli své stanovisko k vybranému tématu a sdělili voličům, proč doporučují hlasování o dané otázce tím či oním způsobem. Např. Proč zastává řečník názor, že by se ve škole neměli pít slazené nápoje a proč by měli žáci hlasovat pro zavedení alespoň dvou dnů bez slazených nápojů. Takto

⁴ Tyto návrhy a otázky byly vytvořeny na základě zjištění z auditů, které probíhaly na vybraných školách v rámci pilotního ověřování v rámci Královéhradeckého kraje.

představí během pěti minut své názory každý řečník. Moderátor diskuze může každému položit jednu až dvě doplňující otázky. Následně vyzve posluchače, aby pokládali otázky jednotlivým řečníkům. Můžeme udělat i model, kdy diváci sepisují otázky na papíry, které jsou průběžně předávány moderátorovi a ten je řečníkům pokládá – např. v případech, kdy nemáte v prostoru panelové diskuze dostatečné ozvučení atd.

Reflexe – 20 minut

Moderátor diskuze shrne/připomene závěry z příspěvků jednotlivých řečníků a vypíchne zajímavé dotazy či poznámky z řad posluchačů.

Následně přečte otázky referenda, připomene, co se stane v realitě chodu školy při přijetí či nepřijetí jednotlivých návrhů a objasní organizační systém hlasování. Zda budou hlasovat žáci ve třídách či ve speciální „volební“ místnosti, kdy budou známy výsledky atd.